

Systemaattisen teologian metodi Saksassa ja Suomessa

JOHDANTO

Suomessa systemaattisen teologian metodin hallinta ja ymmärrys on jo pitkään ollut ohutta sisältökysymysten tuntemukseen verrattuna. Negatiivinen varmuus siitä, että systemaattisella teologialla tai teologialla laajemmin ei ole mitään omaa, jumalallista metodia, on ollut vahva, mutta positiivista vaihtoehtoa ei ole esitetty selkeästi ja kattavasti. Jari Jolkkosen *Systemaattinen analyysi tutkimusmetodina* (2007) on saanut metodin määrittelyssä monopoliaseman, ja tämän havainnollisen mutta hyvin suppean oppaan siteeraamisesta on tullut erottamaton osa opinnäytetöitä kandidatasolta väitöskirjoihin. Irrallinen lause ”Tämän tutkielman metodina on systemaattinen analyysi” löytyy lähes joka tutkielmasta, mutta harva osaa selittää laajemmin tämän metodin merkitystä tutkimusaineiston valinnan, aineiston analysoimisen ja tulosten havainnollistamisen kannalta. Paine selkeään metodinmäärittelyyn

on kasvanut tiedekuntien ja tohtoriohjelmien tiivistyneen yhteistyön ja toisaalta rahoituskilpailun paineessa: tieteellinen tutkimus on varteenotettavaa, kun sillä on esittää vahva metodinen pohja, usein luonnontieteiden määrittelemän ihanteen mukaisesti.

Methodisen opetuksen pula Suomen systemaattisessa teologiassa on siis huutava. Suomalaista, Jolkkosen oppaan mukaan määriteltyä systemaattista analyysia on syytä tarkentaa ja laajentaa. Samalla on hyödyllistä verrata sitä muualta tuleviin, aivan toisenlaisiin tutkimuserinteisiin, ja olla avoin ajatukselle, että systemaattisen teologian metodi voi muuttua. Tällaiseksi vertailukohtaksi sopii erinomaisesti saksalaisen Lukas Ohlyn vuonna 2019 julkaisema *Arbeitsbuch systematische Theologie: Techniken – Methoden – Übungen* (suom. Systemaattisen teologian työkirja: Tekniikoita – metodeja – harjoituksia). Tässä katsauksessa kuvailen Ohlyn systemaattisen teologian me-

todia ja vertaan sitä soveltuvilta osin Jolkkosen systemaattiseen analyysiin.

OHLYN OPPAAN RAKENNE JA KOHDERYHMÄ

Kuten jo nimi *Arbeitsbuch Systematische Theologie* kertoo, Ohlyn oppaan teemat on tarkoitettu aktiivisesti työstettäväksi ja sitä kautta sisäistettäväksi. Sen sisällöstä suuri osa on havainnollistavia ja kertaavia esimerkkejä sekä harjoituksia. Ohly painottaa, että systemaattinen teologia ei ole vain pään asia vaan käsityötä: se ei ole vain asioiden pyörittelyä päässä vaan suurelta osin mekaanista työskentelyä. Ohlyn lähestymistapa on jopa matemaattisen tuntui- nen: kun tiettyä metodologia noudattaa huolellisesti, seuraa tietty tarkka ja yksiselitteinen tulos. Tällainen monivaiheinen ja tarkkaan määrittely metodinen työskentely voi aiheuttaa paineita ja etenemisvaikeuksia tunnollisille opiskelijoille, mutta siitä voi toisaalta olla apua niille, jotka eivät itsenäisesti pääse käsiksi sisältökysymyksiin. Suomessa määrällisesti ja laadullisesti ohuen metodiopetuksen taustalla näyttää piilevän ajatus, että systemaattista analyysia ei voi vääntää opiskelijalle rautalangasta: jos opiskelija on riittävän älykäs, hän sisäistää sen ja osaa soveltaa sitä kuin itsestään. Näin Jolkkosenkin mukaan systemaattisessa analyysissa ”Kekseliäisyys ja luovuus ovat välttämättömiä ilmeisen tulkinnan löytämiseksi”. Ohly sen sijaan ei juuri rakenna intuition varaan: taitavaksi analysoijaksi kehityy se, joka jaksaa tehdä raakaa työtä. Ohlyn mallissa systemaattinen teologia on siis todella systemaattista. Tästä asenteesta hyötyisi varmasti myös suomalainen tutkimus.

Vaikka harjoitukset ja käytännölliset neuvot ovat Ohlyn teoksessa tärkeässä roolissa, ne eivät ole irrallisia vaan liittyvät aina edellä käsiteltyyn teoreettiseen osioon. Harjoitukset ja esimerkkitekstit käsittelevät keskeisiä teologisia teemoja; näin lisääntyy paitsi metodien tuntemus myös

asiasisältöjen hallinta. Harjoituksia on yleensä kaksi: yksi dogmaattisesta ja yksi eettisestä aiheesta, sillä nämä kaksi oppiainetta kuuluvat Saksassa systemaattisen teologian alaan. Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoissa systemaattisen teologian alaan kuuluvat lisäksi ekumeniikka ja uskonnonfilosofia, Åbo Akademiassa uskonnonfilosofia. Aivan oma kysymyksensä on se, miten nämä suomalaiset oppiaineet suhteutuvat toisiinsa metodin osalta. Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin sanoa, että niissä kaikissa keskeisin metodi on systemaattinen analyysi. Ohlyn oppaan sisällöt ovat siis relevantteja kaikille mainituille oppiaineille, vaikka ne koskettavatkin suorimmin dogmatiikan ja teologisen etiikan kysymyksiä.

Jokaisen harjoituksen yhteydestä löytyy Ohlyn omat vastaukset esitettyihin kysymyksiin. Ohly puhuu tässä yhteydessä vääristä vastauksista ja oikeista ratkaisuksista, ikään kuin kyseessä olisi puhtaasti mekaaninen analyysi, jolla on vain yksi tulos. Oletuksena näyttää olevan, että kaikkien vaiheiden keskittynyt suorittaminen johtaa väistämättä samoihin lopputuloksiin, joihin Ohly on tullut. Tällainen lähestymistapa tuntuu suomalaisessa, hyvin keskusteleavassa ja kyseenalaistavassa ilmapiirissä vieraalta.

Harjoitusten taso vaihtelee melko paljon, ja näin on Ohlyn mukaan tarkoituskin, jotta opas toimisi monentasoisille oppijoille. Ohly on kirjoittanut oppaansa teologian opiskelijoille ja systemaattisen teologian opettajille; vaatavuutensa puolesta se sopii parhaiten jatko-opiskelijoille tai maisteriopintojen loppuvaiheessa oleville. Monet harjoituksista tuntuvat hankalilta ja jopa keinotekoisilta; ne pikemminkin hämärtävät kuin selventävät jo luetun ymmärtämistä. Tämä kokemus kertoo joko siitä, että harjoitukset eivät aina ole tarkoituksenmukaisia tai siitä, että luettua ei todella ole ymmärretty. Joka tapauksessa ne haastavat lukijansa pohtimaan luettua syvällisesti. Kirja ei siis päästä lukijaansa

helpolla, vaan vaatii avautuakseen paljon aikaa ja aivokapasiteettia.

Ohlyn opas on laaja, yhteensä 250 sivua, ja niin on myös hänen käsityksensä systemaattisen teologian metodista: se on kokoelma monia erilaisia menetelmiä, joiden avulla systemaattinen teologia pyrkii tavoitteeseensa. Metodien kirjo ulottuu hyvin konkreettisista ja paikoin naiiveiltakin tuntuvista menetelmistä (esimerkiksi lukunopeus, erilaisten merkintöjen tekeminen tekstiin, tiivistelmän teko) abstrakteihin ja edistyneisiin menetelmiin (esimerkiksi differentioiminen, integroiminen, kysymysten esittäminen tekstille, syiden luokittelu Aristoteleen nelijaottelun mukaan, edellytysten analyysi, virheellinen logiikka ja ristiriidat, kategoriavirheet, paradoksit, metaforat). Ohlyn esittelemä metodipakki on paljon laajempi kuin Jolkkosen metodien kirjo, mikä on luonnollista jo Jolkkosen esityksen suppeuden vuoksi. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että siinä missä Ohly pyrkii kuvaamaan kaikki vaiheet ja menetelmät, joiden avulla tutkimuksen tavoite saavutetaan, Jolkkonen keskittyy systemaattisen analyysin teoreettiseen tarkasteluun ja tutkimuksen varsinaisen analyysivaiheen kuvaamiseen.

TOTUUSKYSYMYKSEN SELVITTÄMINEN SYSTEMAATTISEN TEOLOGIAN TEHTÄVÄNÄ

Ohlyn kirja ei tyhjenny esitykseen erilaisista tekstianalyysin välineistä. Ohly antaa kirjansa alussa paljon tilaa systemaattisen teologian luonteen ja erityisesti sen tehtävän kuvaamiseen. Systemaattisen teologian erityisluonne tulee esiin erityisesti vertailussa muihin teologisiin oppiaineisiin.

Ohlyn mukaan systemaattisella teologialla ei ole mitään omaa, esoteerista metodiikkaansa. Myös ei-teologioiden on ymmärrettävä siinä käytetyt argumentit, ja siksi käytössä on samoja

metodeja kuin ei-teologisissa tieteissä. Kaikki metodit eivät kuitenkaan ole systemaattiselle teologialle yhtä olennaisia. Systemaattisella teologialla on suhteessa muihin tieteisiin aivan oma, spesifi tehtävänsä, jonka toteuttamiseen jotkin metodit sopivat paremmin kuin toiset. Systemaattisen teologian tehtävänä on tutkia tai arvioida kristillisen uskon totuusväittämiä tai -vaatimuksia. Toisin sanoen sen tehtävänä on kysyä, millä edellytyksillä tiettyä lausumaa voidaan pitää totena. Mikäli teologiset väitteet ovat ristiriidassa, sen tulee myös arvioida, mille väitteelle tulisi antaa etusija. Lisäksi systemaattinen teologia kysyy, kuinka lausumien totuudellisuus voidaan selvittää. Ohlyn ymmärrys metodista muotoutuu siis vahvasti systemaattisen teologian tehtävästä käsin. Ohly ei varsinaisesti ota kantaa siihen, mistä systemaattista teologiaa määrittävä totuus löytyy eli siihen, mihin teksti tulisi suhteuttaa, kun sen totuusvaatimusta arvioidaan. Käytännössä totuudellisuuden kriteereiksi nousevat tekstin sisäinen logiikka ja koherenssi sekä muun tutkimuksen antama vahvistus.

Systemaattinen teologia on Ohlylle puhetta Jumalasta, teologiaa sen perinteisessä merkityksessä. Tässä Ohly eroaa selkeästi vallalla olevasta suomalaisesta lähestymistavasta. Jolkkosen mukaan:

Systemaattinen teologia tarkastelee erityisesti kristillisen uskon ja etiikan sisältöä. Laajemmin ymmärrettynä sen tutkimuskohteena on kaikki teologinen, filosofinen ja eettinen ajattelu.

Kun Ohly mieltää systemaattisen teologian tehtäväksi sen arvioimisen, esittääkö jokin lausuma Jumalan totuudellisesti, Jolkkosen mukaan tehtävänä on jumalapuheen sisällön sisäinen analysoiminen. Jolkkosen mallissa systemaattisesta teologiasta ei tee erityistä sen esittämää kysymys, Ohlyn tapauksessa tekstin vastaavuus totuuden

tai Jumalan kanssa, vaan sen tutkimuskohde: teologinen, filosofinen ja eettinen ajattelu. Jolkkonen puhuu totuuden sijasta objektiivisesta tiedosta, joka on totta ajasta, henkilöstä ja paikasta riippumatta. Objektiivisuus on yhtä kuin mahdollisimman yleispätevä tieto. Kaikki tieteellinen tutkimus tavoittelee tällaista objektiivista tietoa. Näin määriteltynä objektiivisuus ei itse asiassa ole kaukana siitä, mistä Ohly puhuu jumalallisena totuutena.

SYSTEMAATTINEN TEOLOGIA SUHTEESSA MUIHIN TEOLOGISIIN TIETEISIIN

Ohlyn mukaan systemaattinen teologia ei siis eroa muista teologisista oppiaineista metodien- ja puolesta, vaikka kaikki metodit eivät ole sille yhtä oleellisia. Se ei myöskään eroa toisista oppiaineista ensisijaisesti siinä, että se tutkisi eri tekstejä. Kyse on primääristi erilaisesta tekstien tarkastelutavasta. Kaikki tieteellinen toiminta pyrkii todistamaan hypoteesien paikkansapitävyyden, ja siinä mielessä kaikki oppiaineet ovat totuusorientoituneita. Systemaattinen teologia on kuitenkin ainoa oppiaine, joka tutkii kristillisiä totuusväittämiä. Sen näkökulmasta totuus- kysymystä ei voi palauttaa tämänpuoleisiin asi- aintiloihin. Kirkkohistoria pyrkii selvittämään, vastaako tietty väite historiallisia tosiasioita. Eksegeetiikan intressinä taas ovat sen omien hypoteesien totuus, ei niiden väittämien totuus, joiden merkitystä se yrittää rekonstruoida. Siksi toiset oppiaineet kysyvät toisia kysymyksiä: eksegeetikka kysyy, mitä Raamatun todistus todella tarkoittaa, kirkkohistoria kysyy, mitä on tapahtunut ja käytännöllinen teologia, kuinka kristillinen elämä tosiasiallisesti toteutuu. Näin ollen esimerkiksi kysymys ”Oliko Luther antisemitisti?” ei ole systemaattis-teologinen kysymys vaan historiallinen kysymys. Se voi tosin alustaa systemaattis-teologista selvitystä siitä, mikä uskon ja antisemitismin suhde on.

Toisin kuin Ohly, Jolkkonen ei piirrä selvää rajaa systemaattisen teologian ja muiden teolo- gisten tieteiden välille. Suomalaisessa tiedemal- lissa systemaattisella teologialla ei itse asiassa ole omaa kysymystään tai tavoitettaan, joka erottaisi sen muista teologisista tekstilähtöisistä tieteistä: niiden kaikkien tavoitteena on tekstin sisäinen tutkimus ja vertailu muihin historiali- siin teksteihin. Siksi myös metodit ovat pitkälti samat:

Systemaattisen analyysin kaltaista hermeneuttista prosessia tarvitaan ja käytetään myös kirkkohis- toriassa, käytännöllisessä teologiassa ja eksegeeti- kassa – pyritäänhän niissäkin kaiken humanistisen tutkimuksen tavoin lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan lähteiksi valittuja tekstejä.

Käytännössä systemaattinen teologia tutkii toisenlaisia tekstejä kuin mainitut teologiset tieteenalat, ja se myös analysoi ja järjestää aineistonsa tavalla, joka ei muissa tieteen- aloissa toteudu yhtä systemaattisesti. Ohlyn jäsentämistapa herättää kuitenkin kysymyksen, eroaako systemaattinen teologia Suomessa muista tieteenaloista niin merkittävästi, että sen itsenäinen olemassaolo on oikeutettu. Suo- malaisessa tutkimuksessa tieteenalojen saman- kaltaisuudesta on hyötyä siinä mielessä, että eri alat voivat yhteistyön tuloksena tuottaa moni- puolisen kuvan tietystä tutkimusaiheesta. Eri- tyisesti dogmatiikan ja eksegeetiikan yhteistyötä onkin viime vuosina peräänkuulutettu. Ohlyn mallin vaarana on liiallinen eriytyneisyys: kun Ohly esittää, että historiantutkimuksen tulokset eivät vielä ratkaise teologista totuus- kysymystä, tämä sinänsä legitiimi väite johtaa helposti to- tuuskysymyksen irtautumiseen historiallisista tosiasioista.

Ohlyn oppaassa systemaattisen teologian tehtävän muotoiluun liittyvissä harjoituksissa on tiettyä epäselvyyttä sen suhteen, voidaanko

eri lausumat jakaa eri tutkimusalojen kohteiksi niiden sisällön vai ainoastaan niille esitettyjen kysymysten osalta. Joissakin harjoituksiin esittämässään ratkaisuisa Ohly näyttää väittävän, että tietty lause kuuluu lähtökohtaisesti joko dogmatiikan tai historiatieteen alaan sen perusteella, miten laaja sen väite on. Historiatieteen alaan kuuluisivat lauseet, jotka pitäytyvät historiallisiin tosiasioihin ja dogmatiikan alaan ne lauseet, jotka esittävät jotakin Jumalasta tai siitä, miten pitäisi toimia. Ohlyn kirjan pääpainotus on kuitenkin se, että tutkimusalat eroavat toisistaan niille esitettyjen kysymysten perusteella, kuten yllä on esitetty.

SYSTEMAATTIS-TEOLOGISEN TYÖSKENTELYN VAIHEET

Systemaattis-teologisessa ajattelussa on Ohlyn mukaan neljä työvaihetta: 1) Ensimmäiseen vaiheeseen kuuluu henkilökohtaisten lähtökysymysten esittäminen sekä oman näkemyksen hahmottaminen. Tässä vaiheessa muotoillaan myös motivaatio aiheen käsittelyyn sekä ajatus siitä, mitä halutaan selvittää. Ensimmäisessä vaiheessa tärkeintä on omien intressien muotoilu. Tavoitteen asettaminen on eduksi. 2) Toisen vaiheen tehtävänä on tekstin rekonstruktio. Käsiteltävänä olevalle tekstille pyritään tekemään oikeutta niin hyvin kuin mahdollista. Tavoitteena on tehdä tekstistä sopusointuinen. Jos jokin on epäselvää, on lähdeittävä siitä, että kirjoittaja on kirjoittanut asian ymmärrettävästi. 3) Kolmannen vaiheen tehtävänä on tekstin konstruktio: millä tavoin jännitteisestä tekstistä voisi tehdä sopusointuisen kirjoittajan omista lähtökohdista käsin? Jännitteiden purkamiseksi muotoillaan ajatusmalleja. Tässä vaiheessa esitetään myös henkilökohtaisia kysymyksiä, jotka ovat syntyneet kahden ensimmäisen työvaiheen jännitteestä. Myös tekstin sisäiset jännitteet huomioidaan. Erityisesti kolmas työvaihe palvelee totuuskysymyksen selvittämistä.

4) Lopuksi tulokset tiivistetään. Ensimmäisen työvaiheen hypoteesia verrataan välvaiheiden tuloksiin. Tähän vaiheeseen voi liittää hahmotelman seuraamuksista, jotka ovat johdettavissa lopputuloksesta.

Jolkkonen ryhmittelee metodioppaassaan tekstin tulkinnan eri vaiheet seuraavasti: 1) esiymmärrys (vrt. hypoteesi), 2) tekstin ymmärtävä lukeminen (vrt. aineiston analysointi), 3) esiymmärryksen korjaaminen ja uskottavan kokonaistulkinnan esittäminen (vrt. tutkimustulosten esittäminen). Tulkinnan päämääränä on ”uskottava eli ilmeinen tulkinta: on löytynyt tulkinta, jonka avulla voidaan selittää uskottavasti sekä tekstin kokonaisuus että sen yksityiskohdat”. Vaikka systemaattisen teologian perustehtävä on Ohlylla ja Jolkkosella erilainen, tekstin tulkinnan työvaiheet ovat heidän oppaissaan pitkälti yhteneväiset. Yhtenä painotuserona voidaan pitää sitä, että Ohlyn malli on hypoteesilähtöinen, kun taas suomalainen malli on tutkimuskysymyslähtöinen. Jolkkosen mukaan tutkimuksen alkuvaiheessa tulee perehtyä aiheita välittömästi käsittelevään kirjallisuuteen sekä hahmotella se iso kysymys, johon aineiston ja sen analyysin avulla pyritään vastaamaan. Ohlyn oppaassa tarkkaa tutkimuskysymystä tärkeämpi on oma lähtökohtaotetus ja sen pohjalta muotoiltu hypoteesi. Lisäksi suomalaisessa perinteessä työn ensimmäinen vaihe, omien lähtökohtien selvittäminen, ei enää ole näkyvässä lopputuloksessa toisin kuin Ohlyn mallissa. Työvaiheena sitä kyllä pidetään tärkeänä ja välttämättömänä. Käytännössä ei ole kovin suurta eroa sillä, muotoillaanko tutkimusta ohjaava intressi kysymyksen vai väittämän muodossa, joskin tutkimuskysymys saattaa sallia aineiston laajemman tarkastelun kuin rajaavampi hypoteesi.

Jolkkoselle ja Ohlylle on yhteistä pyrkimys ymmärtää teksti sen omilla ehdoilla. Jolkkonen kirjoittaa:

Systemaattista analyysia sanotaan usein systeemi-immanenttiseksi, koska käsitysjärjestelmää pyritään siinä tarkastelemaan 'sisältä käsin', tekstin omilla ehdoilla, sen sijaan että aineistoon sovellettaisiin jotakin sen ulkopuolista analyysivälineistöä.

Sekä Ohly että Jolkkonen toteavat, että kirjoittajaa pitää kohdella suopeuden periaatteen mukaisesti, mutta Jolkkonen soveltaa tätä periaatetta lähinnä toisen vaiheen tekstin rekonstruktioon. Ohlyn peräänkuuluttama tekstin konstruktio työskentelyn kolmannessa vaiheessa ei suomalaisessa perinteessä ole kovin näkyvässä roolissa. Pikemminkin teksti jätetään analyysin jälkeen silleen, eikä sen jännitteitä pyritä purkamaan ja näin tekemään tekstistä parempi. Suomalaisessa tutkimusperinteessä pyritään pikemminkin esittämään oma, parempi tulkinta: ”jos arvostelija päätyy kumoamaan kirjan väitteet, hänen odotetaan yleensä myös esittävän tilalle vaihtoehdoisen tulkinnan tai selitysvoimaisemman teorian”, Jolkkonen linjaa.

Jolkkonen esittää yhtenä systemaattisen analyysin tavoitteena niin sanottujen strukturoivien periaatteiden osoittamisen. Strukturoivalla periaatteella Jolkkonen tarkoittaa ”jotain sellaista perusratkaisua tai näkökohtaa tai intressiä, joka leimaisi henkilön koko ajattelua ja selittäisi sen yksityiskohdat”. Tätä ajatusta tai ainakaan termiä ei Ohlyn oppaasta löydy sellaisenaan, vaikka se voisi hyvin sisältyä työvaiheeseen, jossa tekstin sisäisiä jännitteitä pyritään poistamaan teologisten ajatusmallien muotoilun kautta. Siinä missä Jolkkosen mallissa strukturoivien periaatteiden etsintä ohjaa analyysia, Ohlyn mallissa pikemminkin ristiriitaisuudet ja jännitteet ovat tekstin jatko-työstämisen lähtökohtana.

Ohlyn ehdotus, että työn neljäs vaihe, tulosten esittäminen, voisi pitää sisällään myös tuloksiin pohjautuvien seuraamusten pohdin-

taa, on varmasti harkitsemisen arvoinen myös suomalaisessa systemaattisessa teologiassa. Tällaiset pohdinnat eivät ole suomalaisessa tutkimusperinteessä olleet kovin tavallisia – tosin ne ovat yleistymään päin. Ne on helposti mielletty tutkimuskysymyksen rajojen ylittämiseksi tai subjektiiviseksi, perusteettomaksi pohdiskeluksi. Tämä vaara on toki olemassa, mutta jos Ohlyn kuvailema jälkipohdinta perustuu tiukasti siihen, mikä jo implisiittisesti on nähtävissä tutkimustuloksissa, se voi olla kimmokkeena uudelle jatkotutkimukselle ja sitä kautta aiheen syvemmälle ja laajemmalle ymmärtämiselle.

LOPUKSI: OHLYN OPPAAN SOVELLETTAVUUS SUOMALAISSA SYSTEMAATTISEN TEOLOGIAN OPETUKSESSA

Ohlyn metodioppaan lähtökohta systemaattisen teologian tekemiselle, jumalapuheen totuudellisuuden selvittäminen, on suomalaisessa nykytutkimuksessa vieras. Voidaan jopa sanoa, että Ohly edustaa aivan toisenlaista tieteellistä paradigmaa kuin suomalainen systemaattinen teologia. Aivan sellaisenaan kirjan pääteesejä ei siis voi siirtää osaksi suomalaisten teologisten tiedekuntien metodiopetusta. Kirjan suurin anti onkin siinä, että se osoittaa, kuinka erilaisia systemaattisen teologian metodin hahmottamistapoja on olemassa, ja haastaa tarkistamaan Suomessa vallalla olevaa systemaattis-teologista paradigmaa. Aivan kaikkea Ohlyn kirjan sisältöä hänen perusteensa ei kuitenkaan määritä: osa käytäntöön orientoivista harjoituskappaleista sopii sellaisenaan suomalaisen metodiopetuksen tarpeisiin. Näitä itsenäisesti toimivia lukuja ovat erityisesti 3–6 ja 9–12.

Vaikka Ohlyn luonnehtima systemaattis-teologinen metodi on suomalaiselle nykytutkimukselle vieras, ei ole mitään varsinaisia esteitä sille, etteikö tutkimus voisi pitkällä aikavälillä

kehittyä Ohlyn viitoittamaan suuntaan. Tälle voisi olla edellytyksiä varsinkin siinä tapauksessa, että jälkipostmoderni tieteen paradigma vahvistuu. Jos totuuskysymystä ei-immanenttina ulottuvuutena ei oteta huomioon, on systemaattisen teologian erityisluonnetta suhteessa muihin tieteisiin ja varsinkin teologisiin tieteenaloihin vaikea perustella kestävästi. Totaalista suunnanmuutosta tässä asiassa tuskin on nähtävissä lähivuosisikymmeninä, sillä teologisen tutkimuksen oikeutus yliopistomaailmassa ja yhteiskunnassa laajemmin on jo nyt suurennuslasin alla, ja ei-immanenttia totuudenetsintää olisi hyvin vaikea selittää teologisen tiedekunnan ulkopuolisille toimijoille ja muiden tiedekuntien edustajille.

TM Ida Heikkilä (ida.heikkila@helsinki.fi) on ekumeniikan tohtoriopiskelija Helsingin yliopistossa. Hän valmistelee väitöskirjaa todistuksen käsitteestä ("Zeugnis") Saksan evankelis-katolisissa dialogeissa.

KIRJALLISUUS

- Jolkkonen, Jari (2007). *Systemaattinen analyysi tutkimusmetodina: Methodiopus*. Joensuun yliopiston teologisen tiedekunnan julkaisuja. Joensuu: Joensuun yliopiston teologinen tiedekunta.
- Ohly, Lukas (2019). *Arbeitsbuch Systematische Theologie: Techniken – Methoden – Übungen*. UTB Taschenbuch. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.